СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLII. Ч. 177. Джерзи Сіти, Н. Дж., вівторок, 31 липня 1934. — VOL. XLII. No. 177. Jersey City, N. J., Tuesday, July 31, 1934. THREE CENTS.

ПРОГОЛОШЕНО ВОЄННИЙ СТАН У КОЛЕРІ

КОЛЕР (Висконсин). — Ґовернор стейту проголосив у цій місцевости воєнний стан, а Національна Ґвардія обняла негайно команду над заходами коло вспокоєння міста.

Проголошуючи воєнний стан, ґовернор покликується на страйкові заворушення, котрі коштували життя 2 особи та тяжкі поранення 40 осіб.

Війська обставили всі дороги. Заворушення припинились. Юнії заповідають, що вони далі будуть пікетувати фабрику підприємства Колер Менюфектюринґ Ко.

МИНЕАПОЛИС УСПОКОЮЄТЬСЯ.

МИНЕАПОЛИС. — Під натиском виїмкового стану страйк трокових візників значно ослаб.

Стейтове військо розтаборилося в місті й зорґанізувало летучі автові ескадрони, котрі негайно зявлялися там, де тільки почала збиратись більша громада людей, не допускаючи в цей спосіб до ніякої демонстрації.

Багато жовнірів не мали що робити і тому ґовернор пустив 500 з них домів.

Уряд наложив руку на місцеві ґазети, обмежуючи трохи їх свободу. Це викликало протести з боку і консервативних і радикальних ґазетярів.

СТРАЙК ДОКОВИХ РОБІТНИКІВ НА ПОБЕРЕЖУ ТИХОГО ОКЕАНУ ПОКІНЧИВСЯ.

САН ФРАНСІСКО. — Так звана Краєва Вантажнича Рада подала до публичного відома в неділю вечером, що страйк докових робітників на побережу Тихого океану покінчився та що вантажники вертаються у вівторок до роботи в усіх портах на цім побережу.

КАМПАНІЯ УРЯДУ ЗА БЕЗПЕЧЕНСТВО ПОДОРОЖИ НА „БОСАХ".

НЮ ЙОРК. — Щоби заставити владу нюйорського стейту оглядати краще омнібуси перед початком подорожи, нюджерзький уряд став переводити контролю над усіми омнібусами, які виїздили з Ню Йорку в стейт Ню Джерзі, завертаючи з границі, себто від тунелів, мостів і поромів, багато таких омнібусів під закидом, що в них машинерія не в порядку.

КАТАСТРОФА СТРАТОСФЕРИЧНОГО БАЛЬОНА.

ЛУМИС (Небраска). — З долини коло Репид Ситі, в стейті Савт Дакота, піднявся в суботу три чверти на сему рано, найбільчий бальон світа, щоби знестися в найвищі верстви земської атмосфери для їх розсліду. Бальоном кермували майор В. Кепнер та капітани А. Стівенс і О. Андерсон.

В годині 6.52 подорожні бальона дали вістку радіом: „Все О. К. знаходимося на висоті 7,400 стіп". В годині 8 радіова депеша подала, що бальон знаходиться на висоті 14,000 стіп, хоч на кілька хвилин перед тим депешовано, що бальон знаходиться на висоті 16,000 стіп. В годині 8:50 бальон був на висоті 14,000 стіп і летів понад Шеін Ривер. В годині 8:58 бальон досягнув висоти 15,000 стіп. Рівночасно було додано, що не все йде в порядку. Летіли на полудне. В годині 10:35 бальоністи донесли, що вони задержалися на висоті 14,000 стіп, себто не можуть піднестися вище, та що вони знаходяться над Репид Ситі. Потім знов прийшла депеша, що вони не можуть піднятися так, як сподівалися. В годині 12:4 вони знайшлися на висоті 40,-200 стіп. За чверть години потім були над Ейнсвортом, Небраска та мали температуру 58 ступнів понижче зера. Чверть години по 2 були на висоті 52,000 стіп. Пів години пізніше Кепнер сказав, що мішок бальона роздерся та що вони будуть мусіти спускатися вниз. Пів до третьої почали спадати з висоти 55,000 стіп. Ішло очевидно про те, щоби впасти легко. Пів до 4 були на висоті 45,00 стіп. В 4 годині Кепнер сказав, що бальон виглядає як сито. В годині 4:28 Кепнер сказав, що знаходяться на висоті 11,000 стіп та що звідси можуть уже скакати. В годині 4:47 перервано радову комунікацію. В 5 годині бальон упав на одну фарму, 20 миль від міста Карні, в стейті Небраска. Подорожні зіскочили при помочі легкопадів. Бальон зовсім знищений. Роблять тепер ровсліди над тим, що було причиною невдачі.

СМЕРТЬ ВІДОМОЇ АКТОРКИ.

САНТА БАРБАРА (Каліфорнія). — В суботу померла тут одна з найкраще відомих акторок Америки, Марія Дреслер. Вона була відома зі своїх комічних креацій на сцені й на фільмі. В 1981 році признано її найліпшою фільмовою акторкою.

При смерти мала вона 61 літ. Хорувала здавна на нирки. Перед смертю лежала 18 днів без памяти.

МІЖНАРОДНІ АКАДЕМІЧНІ ВИКЛАДИ В ҐДИНІ.

Колеґія міжнародніх академічних викладів, до якої належать колишній міністер Г. Ґлівіц (Варшава), проф. Р. Домінік (Брно), проф. К. Ластовка (Братіслава), проф. В. Стайнов (Софія), проф. Т. Гілярович (Варшава), проф. А. Йовановіч (Білгород), орґанізує літні виклади з відчитами інституту адміністраційних і господарських наук в часі від 15. липня до 1. серпня ц. р. у Ґдині. До співпраці при викладах інституту культур славянських народів запрошений Український Науковий Інститут у Варшаві, що делеґує свого члена проф. Б. Лепкого для виголошення чотирох відчитів про українську літературу, які відбудться в днях 22., 23. і 24. липня 1934 р.

БОЄЗДАТНІСТЬ БОЛЬШЕВИЦЬКОЇ АРМІЇ.

„Лє Журналь" обговорює боєзданість червоної армії. Військова служба у большевиків треває 5 років. Большевицька постійна армія начисює 562 тисячі вояків, а між ними 40 тисяч старшин. Крім того є ще 41 дивізії піхоти і 4 дивізії кінноточиків міліції. Крім постійної армії та міліції є ще технічні і звязкові відділи. Большевики начисляють спеціяльних військ на 50 тисяч. Большевицьке військо дуже добре вивінуване технічно. Рідка комунікаційна сітка спиняє моторизацію і механізацію армії. Летунство є одно з кращих у світі. Технічне вивінування большевицької армії творить з неї поважну силу. В СССР панує диктатура. Селянство творить 80 відсотків. Вони куди менше льояльні, як робітники. Тому, кінчає щоденник, дух армії не дуже то певний.

ЗНАЙДЕНО В МАНІТОБІ КОСТИ ЗПЕРЕД 60 МІЛІОНІВ ЛІТ.

Вістка з містечка Морден з 10. липня говорить, що кілька миль на північний захід від місцевости Торнгил у Манітобі знайдено в землі два кістяки величезних морських ящірок, що жили тому від 50 до 60 міліонів літ. Більший кістяк має 35 стіп довжини. Менший кістяк знайдено на фармі Е. Г. Спенсера, а більший на фармі Роберта Маршела. Кістяки були лише вісім стіп під поверхнею землі. Їх забере професор геольоґії Штайнберг до Національного Музею в Оттаві.

РОЗСТРІЛЯНІ ЗА ПИЯНСТВО.

Совітський уряд веде гостру боротьбу проти пиянства. Східньо-европейські народи з природи здібні, але споживання високопроцентових алькогольних напитків розстроює їх нерви так, що вони виявляють мало життєздатности й проживають переважно в царстві мрій і безтяму. Недавно поставлено перед суд у Москві чотирох шоферів, яких знайдено на підпитку в їх автомобілях. За це засудив московський суд усіх чотирох на кару смерти й їх розстріляли.

СОФІЯ МАЄ 300,000 МЕШКАНЦІВ.

Стверджено урядово, що столиця Болгарії числить 300,-000 мешканців. Число дуже поважне, коли зважити, що після визволення Болгарії зпід турецького ярма в Софії жило тільки 20,000 осіб, а після підписання мира 150,000.

ПОНУРА СТАТИСТИКА ВАРШАВИ.

Як виходить зі статистики, то у Варшаві заподіяло собі смерть впродовж останніх двох років 4,682 осіб. В тому числі 2,446 мужчин і 1,130 жінок отруїлося. Крім цього 283 мужчин застрілилося, 261 повісилося, 175 закололося ножами, а 123 скочило з верхів на вулицю. З жінок — 184 скочило з поверхів, 59 застрілилося, 43 повісилося, а 23 підрізало собі жили й померли наслідком упливу крови. Цікаве, що між самовбивниками були майже всі інтелігентні люди. І так між 1,440 самовбивниками було заледви 10 анальфабетів. З цього виходило би, що простолюдина дає собі лекше раду в житті, як інтелігенти й півінтелігенти. Цікаве теж, що з нужди відбирає собі життя небагато людей, бо заледви 162 на кожних 1,500 самогубців.

ТРОХ ЛЮДЕЙ ЗАТРОЇЛОСЯ ҐАЗАМИ В КЕРНИЦІ.

В Білостоці копало бетонову керницю кількох робітників. У хвилині, коли докопалися до глибини 10 метрів, робітник Юрчик, що був у керниці, почав кричати, що душиться. На ратунок Юрчикови поспішив майстер Венцлавські, але по кількох хвилинах і він вдусився та впав коміть головою з драбини в керницю. Небаром приїхала на поміч пожежна сторожа. Коли пожарник Шевчик зліз по драбині до керниці, щоб витягнути Юрчика і Венцлавського, сам теж вдусився. Не зважаючи на негайну лікарську поміч невдалося їм привернути життя.

„НЕБІЖЧИК" ПОВЕРНУВ ПО 23 ЛІТАХ.

До Стамбулу (Туреччина) повернув цими днями один б. турецький вояк, що в 1911 р. підчас турецько - болгарської війни пропав був без вістки. Рідню того вояка повідомлено про його смерть і його жінка вийшла вдруге заміж. По 23 літах „вбитий" вояк повернув до родинного міста і пішов просто до свойого дому. Коли довідався про те, що його жінка жиє з другим мужчиною і має діти, пішов до адвоката з проханням, щоби він вистарався йому зміни імени й прізвища. Не хоче — як заявив — носити прізвища людини, що вже тому 23 літа „згинула". Підчас лікарських оглядин виявилося, що б. вояк хворів впродовж 23 літ на затрату памяти і щойно перед кількома місяцями пригадав собі своє давне життя.

ВИНАХОДИ ЗРОСТАЮТЬ.

Австрійський патентовий уряд подає до відома свою статистику, а до неї додає деякі пояснення: 60 відсотків зголошених патентів призначені для чужини. Більшість із усіх патентів торкаються промислу. У 1933 р. з 7,513 зголошених патентів видав уряд дозвіл на 4,300, перевіривши їх; з 4,300 60 відс. були апарати для вжитку чужих країв. Цікаве явище, що зріст кризи і катастроф причиняється до зросту патентів. Люди видумують щораз то нові способи, як боронитися перед тяжкими обставинами і коли не помагають багатьом іншим, то бодай собі самим, бо кожний патент приносить якийсь більший дохід.

НІМЕЧЧИНА ВЖЕ МАЄ ШТУЧНИЙ ЦУКОР І ЧАЙ.

Уряд Німеччини наложив таке саме акцизне мито на штучний цукор, вироблений з дерева, як на цукор з буряків. Штучний цукор зовсім вдоволяючий щодо солодости й поживної вартости. Німецькі часописи також містять оголошення про „німецький чай, що вироблений з найчистіших зел". Взагалі німецькі вчені працюють тепер над винайденням штучних способів виробу всяких таких пожив, які до сього часу треба було спроваджувати з інших держав і платити за них високе мито.

ЖНИВАРКА ВІДТЯЛА НОГУ Й РУКУ ХЛОПЧИКОВІ.

13 липня на своїй фармі в місцевости Форк Ривер в Манітобі Іван Пакуляк косив жниваркою конюшину. Поблизу жниварки бавився його трилітній синок Василько. Батько сказав хлопчикови йти до хати. Хлопчик замісць йти до хати, зайшов у густу конюшину. Жниварка наїхала на нього і відтяла йому одну ногу й руку. Батько не бачив свойого синка в конюшині. Поки Василька довезли до Давфину до шпиталю, він вмер.

ДВА РОКИ ТЮРМИ ЗА НАПАД НА ДІВЧАТА.

В місті Портедж ля Прері в Манітобі засуджено фармерського робітника з околиці Ленґрут на два роки тюрми за напастовання дівчат і жінок. Він подав в суді своє імя як Арчі МекМуллен. Дійсне його імя інакше, однак суддя був на стільки зглядним супроти його рідні, що не виявив. За подібну провину він вже й попередно сидів у тюрмі два з половиною роки й дістав 5 ударів нагайкою. МекМуллен був накинувся на дві старших дівчині, на 12-літню дівчинку й на одну замужню жінку. В кождому випадку нападені вспіли оборонитися. Нападена жінка пізнала його як недалекого місцевого робітника і в той спосіб поліції вдалося зловити його.

АРЕШТОВАНА ПІД ЗАМІТОМ УБИВСТВА.

Поліція привезла з місцевости Стронґ Пайн до тюрми в містечку Принс Алберт в Саскачевані 67літню жінку, паню Марію Косован, яку арештовано під замітом, що вона смертельно побила патиком свойого 76-літнього чоловіка, Івана А. Косована. Тяжко побитий Косован лежав дома через два дні без лікарської помочі. Пізніше його привезено до шпиталю в містечку Принс Алберт. Там він в скорому часі помер. Свідком сварки й бійки Косованів була їх дочка. Сварка повстала через справи маєтку. Вдова не ставила ніякого опору, коли поліція прийшла її арештувати.

ТАКОЖ ПРОМИСЛ.

До варшавського рабінату зголосився Йосель Буда і заявив, що хоче назад перейти на жидівську віру. Буда кільканацять літ тому, не можучи вже працювати, вихрестився і висиджував під костелами як жебрак. Був знаний публиці і незле йому йшло. Тепер, чуючи, що смерть наближається, рішив вернутися назад до віри батьків. Пересиджувати під костелами йому вже не треба.

В АВСТРІЇ НАСТУПИВ СПОКІЙ

ВІДЕНЬ (Австрія). — Треба вважати, що в цілій Австрії наступив спокій після того, як зліквідовано майже всі боєві відділи націоналістів, що брали активну участь в останньому повстанню. Кружляють непровірені чутки, що в останньому повстанню вбито до 4,000 націоналістів і більше як 10,000 ранено. Вважають, що їх боєві орґанізації тепер цілковито розгромлені.

Канцлером призначено найближчого співробітника Дольфуса, клерикала Шушнінґа. Віцеканцлером лишається принц Штаремберґ. Це становище він займав і при Дольфусі. Значних змін у новім уряді бувшого уряду Дольфуса не пороблено. Тому політика австрійського уряду буде йти слідами політики Дольфуса.

В цілій Австрії все більше зростають настрої проти Німеччини, бо все більше скріплюється переконання, що останні події були упляновані в Німеччині. Італійська армія далі лишається на кордоні Австрії, але тут певні, що вона не перейде кордону, бо австрійський уряд справиться з противниками власними силами. Дольфуса поховано на цвинтарі з цісарськими почестями.

ЗАГОСТРЕННЯ МІЖ ІТАЛІЄЮ Й НІМЕЧЧИНОЮ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Вся німецька преса виступає різко проти Італії, яка заявила, що вона буде зброєю боронити незалежність Австрії. Крім того тут обурені тим, що італійська преса веде аґітацію проти Гітлера, винуючи Німеччину за австрійські події.

Вважають, що через німецько-австрійське непорозуміння европейська кріза знову загострилась. Італійська преса й Мусоліні отверто домагаються, щоб Німеччина розвязала свою націоналістичну армію, так звану „Штурм Труп".

ГІТЛЕР ДАЛІ РЕОРҐАНІЗУЄ СВОЮ АРМІЮ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Начальник штабу націоналістичної армії „Штурм Труп", Лютце, видав наказ, щоб з армії були видалені всі її старі члени. Тому, що 50% цієї армії не є членами партії наців, наказано їм вступати в члени, або негайно залишити ряди боєвиків.

Вибрано плян нового вербування до націоналістичної армії молодиків у віці 19 літ. Цим способом Гітлер сподівається поновити лави своїх ударних військ і разом з тим позбутися з них небажаного елементу.

В МУТНІЙ ВОДІ ЛОВЛЯТЬ РИБУ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Тут уважно придивляються до тої дипльоматичної гри, яку Польща затіяла в Прибалтиці. Поїздка польського міністра до Естонії викликала ґадку, що Польща старається створити бльок прибалтійських держав на чолі з нею.

Крім того замітно, що Польща тепер напружує всі сили, щоб помиритися з Литвою, а потім разом з прибалтійськими державами підписати договір з Москвою. Для обговорення цього договору скоро до Москви поїдуть міністри прибалтійських держав, а також Польщі та Литви.

ЯК ДУРЯТЬ ЧУЖИНЦІВ.

МОСКВА (СССР). — Радянський письменник Ілія Еренбурґ видав книжку „Другий День". В ній він малює образи з того, як большевицька влада взагалі, а зокрема „Торґсін", дурять чужинців-туристів, які приїздять до Росії. Автор розповідає, що труистам показують лише те, що спеціяльно для показу приготоване; їсти дають зі спеціяльних запасів і т. д.

Перед кождим приїздом чужинецьких туристів у готелях, де вони мають спинитися, все чистять і прибирають, а службу учать низько кланятися перед гістьми, чемно поводитися й спеціяльно одягають всіх для паради. Орхестри вивчують на той час грати російські музичні твори, які є популярні за кордоном Росії.

Тому чужинці набирають у Росії вражінь, які бажані радянській владі, а які нічого спільного з дійсністю не мають.

МОСКОВСЬКО-ПОЛЬСЬКЕ ПОБРАТИМСТВО.

ВАРШАВА (Польща). — Сюди прилетіли з Москви три великі літаки. На чолі цієї приятельської візити московських летунів стоїть начальник штабу Меншеніков і начальник воєнної авіяції Хриплін.

На честь московських летунів у Варшаві влаштовують низку гучних бенкетів і спеціяльні свята. Від осени між Москвою та Варшавою буде впроваджена реґулярна комунікація на літаках.

НЕЗАДОВОЛЕНІ З ПРОМОВИ РУЗВЕЛТА.

ТОКІО (Японія). — Тут незадоволені з промови президента Рузвелта, яку він виголосив на Гаваях. Японія надіялася, що промова президента Злучених Держав буде пацифічною, а Рузвелт говорив з великою похвалою для американської армії та фльоти.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

В Канаді належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПОЛІТИЧНИЙ БАНДИТИЗМ

Вбивство австрійського канцлера Дольфуса схвилювало цілий світ. Нема в світі країни, де преса не осудилаб цього вбивства. Особливо рішучий засуд несеться зі шпальт анґлійської преси. Там звертає на себе увагу передова стаття ґазети „Таймс", яка в свому лондонському виданню нестримно картає політичні злочини певних ґруп людей. „Таймс", між іншим пише:

> „Століттями не було нічого такого загрозливого цивілізації, як теперішня ера політичних убивств. Коли так потягнеться далі, то це обнижить цивілізацію континенту. Тепер зметено геть політичними розбійниками все те, що вироблено й установлено було людством у публичному життю, що піднесло людство понад звірів. Ними знищені геть родинні звязки, вони не поважають ніякого закону, не визнають ніяких зобовязань людяности; вони лише думають, що спеціяльні їх цілі мусять і повинні бути досягнені власними методами, без огляду на те, чи ті методи будуть варварськими, чи нелюдяними".

Говорячи спеціяльно про гітлерівців, „Таймс" пише:

> „Амбіція наців, навіть колиб вона мала якесь виправдання, не знайде найменшої підтримки, а навпаки, всі народи зеднаються в почуттю, що вони повинні визволитися зпід тих ударів канчука, які впровадили тепер ґенґстерські методи в національне й міжнародне життя".

Правдиві слова ґазети, бо вони справедливо картають те, що тепер зявилося в життю цілого людства, як наслідок повоєнної гістерії та світової економічної, політичної й духової кризи. Та говорячи про методи наців, не треба забувати, що вони є лише учнями московського комунізму. Не треба забувати, що це є лиш одно явище в повоєнному життю Европи з тих, які тепер буяють по цілому світі. Такою саме „ґенґстерською" політикою є й політики пілсудщини, й Мусулінія, й румунських бояр, чи югославського короля і т. д. Скрізь, де знищено демократію, а натомісць панує меншість, їй доводиться братись за „ґенґстерські" методи і по свому повторювати все те, чого винахідниками є московські большевики. Всі інші диктатори є лише ліпшими, або гіршими учнями комуністів.

„Таймс" також впадає в гістерію й кличе до знищення наців, як найстрашнішого явища в Европі. Та не до знищення треба кликати, а до боротьби за демократію, яка виключає зі своєї практики методи ґенґстерства, коли вона є прадивою демократією, а не лише по назві. До такої боротьби й ми готові прилучитися, щоби будувати нове життя, або правдивіше, далі продовжувати той процес поступу людства, який перервала війна та повоєнні події.

НОВИЙ ЗАКЛИК КОМІТЕТУ КАРДИНАЛА ІННІЦЕРА

(Надіслане з Відня для „Свободи").

Дня 12 липня відбулося в архиепископській палаті у Відні під проводом кардинала д-ра Інніцера засідання членів основаного ним у минулім році міжконфесійного і понаднаціонального комітету підмоги голодуючим в СССР. Зібрання було присвячене розглядови сучасного положення на загрожених голодом теренах і начеркнення напрямних дальшої праці комітету. Звіт із теперішньої діяльности комітету як і відповідний реферат про положення в радянськім Союзі виголосив український парох при церкві св. Варвари, о. д-р Горникевич.

Стверджено, що ідея віденського комітету, говорив він, знайшла дуже широкий відгомін в світі. Акція обіймила не тільки численні краї Европи, але відбилась також могутним гомоном в Америці та сягнула аж до Японії. Повстали численні сестринні орґанізації підмоги, сотки статей заповнили ґазети всіми мовами, появились окремі видання, періодичні бюлетини, дослідні розвідки, а то й цілі книжки — праці, присвячені дослідам страховинного явища наших часів і його причинам. Цей факт широко і наскрізь живого зацікавлення справою голоду на Україні і її сумежних земель, явище дуже відрадне; воно є не тільки вимовним оправданням дотеперішньої діяльности комітету, але рівночасно накладає обовязок докладної праці в тім напрямі. Та праця там конче потрібна, бо вісти, які саме доходять з України й інших голодом загроженим земель, дуже трівожні. Трудности у нутрі краю збільшив тим разом ще трудностями натури увиді посухи. Вона знищила непроглядні збіжем засіяні простори та знівечила всякі надії на поліпшення долі голодуючих, або хочби злекшення проживних умовин населення краю.

Вислухавши звіту, комітет приняв по дискусії однодушно слідуючу резолюцію:

Велика посуха цього року, яка в багатьох краях викликала грозу лихих жнив, навістила особливо тяжко теликі простори совітського Союзу. Вигляди жнив на землях, що в звичайних умовах забезпечали цілий Союз хлібом, як найважливішим середником поживи того краю, змаліли так, що його уряд чувся приневоленим уже в травні ц. р., і то не один раз, подвоїти ціни придільного пайка хліба. Це незвичайне зарядження виправдувано тим, що, мовляв довгий брак дощу знищив в полудневих околицях Союзу велику часть засівів. Як голосять вісти з тих сторін, не стало там хліба на т. зв. світовім ринку зовсім, а питання перехарчування населення набрало форм дуже острої кризи. Головно Україна, Кубань та надволжанські землі стали в обличу нового голоду в розмірах просто необчислимих. Голодова смерть грозить новим міліонам. Знову мусять люди злиденно погибати, наскільки в час не прийде їм з підмогою добродійна рука брата.

З тої причини звертається зібрана під проводом кардинала д-ра Інніцера рада членів комітету з горячим закликом до всіх орґанізацій, кругів і установ, які стоять на службі справедливости й любови ближнього, до всіх тих які завдяки свойому суспільному чи соціяльному становищу покликані до того, щоби співділати над оформленням міжнародних чи загально людських відносин, звертається до людей доброї волі взагалі, яким не байдужа судьба ближнього, та кличе до співпраці в ділі, яке осторонь від політики дня оперте виключно на добродійній основі. Кличе в імя гуманности і справедливости. Іде тут не лише про саму матеріяльну поміч, а більше про те, щоби створити атмосферу загальної готовости до підмоги, йде про те моральне наставлення, яке робить доперва можливим зорґанізування загальної акції підмоги, як першої і найважливішої передумови успіху того твору чистої людської любови.

Ст.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ. Бр. св. Івана Хрестителя, від. 270, повідомляє усіх своїх членів, що спеціяльний мітінґ відбудеться в середу, 1-го серпня, в годині 7:30 ввечір, в У. Н. Домі, 181-183 Фліт Стріт. Є дуже важна і нагла справа, тому кождий член під загрозою кари мусить бути на тім мітінґу. — Ст. Гладкий, предс.; Гр. Шустикевич, рек. секр.

Е. Онацький.

ЗУСТРІЧ ЗІ СЛІПИМ

Це було в Віллі Борґезе. Там, де південний вітер виграє гомінку пісню моря. Там, де над ними безконечне небо розстелило свою безжурну блакить. Там, де серед колишніх імітацій давніх руїн, що їх невтомний Час переробив на справжні руїни, порепані та порослі мохом, швидкі ящірки вигріваються проти сонця та листя дерев виплітає мережево тіни на пожовклому марморі, — там зустрів я сьогодня сліпого.

Він ішов, спираючись на палицю та намацуючи нею ґрунт, і ніби пив незрячими очима проміні сонця, що зникали безслідно в темряві втраченого зору. Було щось невимовно скорботне в його похиленій постаті, але на його обличі читав я великий спокій.

Він сів коло мене, намацавши палицею лавку, і сидів непорушно. Навкруги нас цвили квіти. Садівницьке мистецтво розстелило ріжнобарвні килими на радість і втіху тих, що мажуть бачити. Пишні жоржини, рожеві азалії, червоні й білі гвоздоки і сила дрібних маленьких квіток, незнаних з імени, але таких же звиклих для ока, вабили й пестили зір. Понад ними колихалися рясно засипані рожевим цвітом кущі олеандрів, а ще вище, над олеандрами блискучі маґнолії розставляли в прозорому повітрі білосніжні великі чаші, повні райських пахощів...

І нараз сліпий заговорив.

— Як гарно! — сказав він. — Який я щасливий!

В моїй душі зросло здивування. Чи часом я не помилився? Чи не бачить „сліпий?" Як може він знати, що тут дійсно так гарно?!

І в мене зродилося жорстоке бажання — запити. Стільки спокою й інтимного завдання було в його обличі, що мені захотілося намацати давню рану, й трохи попорпатися в ній чужими, й байдужими пальцями...

— Вибачте, — сказав я, — ви мене, здається, не бачите, але я сиджу коло вас на цій самій лаві і впиваюся красою землі і неба. І єдино, що мені псувало трохи гармонію цеї краси, — були саме ви. Ви видавалися мені таким голосним протестом проти всіх цих розкошей, — такою страшною плямою на цьому райдужньому святі барв і ліній... І от нараз ви кажете, що тут „гарно", що ви „щасливі..." Пробачте, що я звертаюсь до вас так грубо і в таких незвичайних виразах, але ваша постава є теж така незвичайна...

По його обличю перебігла тінь і уста злегка затремтіли, — але незрячі очі продовжували вперто дивитися кудись вперед, ніби щось бачили...

— Юначе, — сказав він, — я вас не бачу, — але з тону вашого голосу я сиджу про вашу молодість. Ваш спосіб звертання до мене міг завдати мені страшного болю, але я радий ствердити, що я вже те переміг. Я щасливий. Я дивлюсь поперед себе, і я кажу: „Як гарно!" Бо нема зовнішньої краси, яка може зрівнятися з тою, що є перед моїми очима. Я знаю, що ви бачите прегарний краєвид, що ви бачите дерева і квіти, став і качки, ці діти, що бігають навкруги нас, і далекі ластівки, що кружляють у блакиті неба. Але ви бачите л и ш е це, а я бачу ще стільки іншого. Досить якогось одного запаху, чи згуку як перед моїми очима повстають береґи Соронта, вкриті помаранчами, чарівна синь моря, де колихаються на хвилях прегарні Океаніди, яких не в силах побачити звичайне око; або тропікальні ліси Суматри і Яви, де пройшла моя молодість; або снігом вкриті гори Швайцарії, де що хвилини луною йде грім лявин та безчисельні водопади ні на хвилину не спиняють свого безжурного співу.

— Ви бачите квіти, і подивляєте їхні кольори. Але для мене кожний згук має свій кольор. Кожний згук і всякі пахощі. Коли я чую, як грає скрипка, переді мною зявляються простори блакиті. Згуки сурми викликають спомин червоного. Голос сопілки відповідає фіялковій барві. Цвірінькання ластівок — нагадує срібло з блакитю. Шелест листя — низку перлівки. Вечірній дзвін — краплі золота на чорному оксаміті. Голос любої дівчини — тепле сонце. І потім — є музика... Музика, якої ви ніколи не матимете можливости так відчувати, як відчуваємо її ми, сліпі, що восередковують, слухаючи, цілу свою увагу на хвилях згуку; що підносяться, на цих хвилях, ніби на срібних сходах, поміж блакити скрипок і полумя сурм, до безмежности зоряних просторів. Музика є для нас ніби величезним вікном, що відкривається в вічність, де зникає кожне імя й розпливається всяка особистість. І коли остання хвиля згуку викидає нас з цього океану безконечности на береги щоденної дійсности, ми почуваємо себе трохи приголомшеними, але — все кращими...

Він встав. Мимоволі я теж встав і допоміг йому віднайти його капелюх, що він був поклав коло себе на лаву.

— Багато людей, — сказав він мені, подякувавши, — мусять широко розкривати очі, щоби бачити. Але я мушу признатися, що ніколи не бачив так добре, як коли зробився сліпим. І лише тоді я помітив, що велика частина щастя полягає в тому, щоби в усякій ситуації і в усякій речі знаходити те, що в ній є кращого... Ви здивувалися, коли я сказав, що я щасливий. Але я дійсно щасливий, бо я ніколи не забуваю про Евгенія Мальосу, що в своїй чудотворній кузні в Неаполі ніколи не переставав працювати як зручний механік, і був сліпий, глухий і німий, і ніколи не зустрінув в свойому житті любови, і всеж ніс терпеливо всі ці свої пять хрестів...

— Але якуж силу духа треба мати, щоби все те знести!...

— Так, юначе: чим важче бе молот, тим ясніше відповідає душа...

ПОДЯКИ.

Я, нижче підписаний, член тов. Запорозької Січи, від. 347 У. Н. Союза, складаю щиру подяку головному урядови нашої орґанізації за уділення мені допомоги з фонду запомогового в сумі $25, котрі мені стали великою помічю у тяжкім положенню. Бажаю У. Н. Союзови якнайкращих успіхів. Також дякую місцевим урядникам за їх труд.

Стефан Мудрий,
Милвіл, Н. Дж.

Чоловік: А ти знаєш його добре?

Жінка: Дуже добре, таж він лікував обох моїх небіжчиків чоловіків!

———:———

Викрут.

— Мені здається, що ви маєте на собі одяг, який я вчора забув у клунку в стріткарі.

— Так, так... я саме хотів іти на поліцію, передати цей одяг урядови знайдених річей.

Гн. Ф.

КОНТРАБАНДА

(Оповідання).

(11)

Так не гадаю, бо вони всі плавають добре. Половину ширини ріки перепливе кождий з них. З нами зле буде, як пронюхають, що нас в Галичи нема. Довідаються, що і в ночи не було нас. Нам треба би зараз махнути до Галича, щоби бути дома ще заки сонце зійде. Лишім байдак в скритку, по тім боці ріки, під опікою людей порожного байдака, наймім коні до Галича і вертаймося. Дома можемо спати і аж після снідання покажемося на місті. Коли вже люди будуть знати, що ми дома і що в ночи були дома, поїдемо назад і байдаком попливемо далі.

— А як староста прикаже митникам, або й своїй поліції перетрушувати Дністер аж до Миколаєва, щоби спіймати опришків?

— Ми будемо знати про се. Байдак лишимо в скритку доти, поки тут не утихомириться.

— Так справді було би найліпше, — сказав Мотичка.

Байдак передали товаришам з другого байдака, пробралися на лівий бік Дністра, в Острові наймили пару добрих верхових коней і ще було темно, коли кождий з них був у своїм власнім ліжку.

Показалося, що гадка Галущака була дуже добра. Рано прийшов до нього гайдук старости спитати, чи нині піде який байдак горі Дністром, бо староста хотів би щось передати до Мартинова. Був се очевидно підступ, щоби довідатися, чи Галущак дома.

Мотичка спав довго. Встав пізно і поснідавши збирався вийти на місто, цікавий почути, що люди кажуть про нічну пригоду. Вже брав за шапку, щоби вийти, коли в двері хтось застукав. Не ждучи на запросини відхилив двері і увійшов до кімнати якийсь бідно одітий, в постолах.

— Слава Ісусу Христу! — сказав.

Мотичка видивився на нього ждучи, що гість скаже, хто він і чого прийшов.

Гість розглянувся по кімнаті і показуючи двері сусідної кімнати, спитав:

— Чи там є хто?

— Нема нікого. На що вам се знати. Ви мабуть не до мене, а до когось іншого. Тут кромі мене нема нікого.

— Я до вас, — відповів гість. — Що коло вас чувати?

Здивований таким питанням незнакомого, Мотичка спитав:

— Що ви хочете від мене?

— Або я знаю? — відповів гість, чіхаючися за вухом.

— То я маю знати, чого ви до мене прийшли?

— Ви мене вже не знаєте? — спитав гість, хитро скоса позираючи на Мотичку.

— Перший раз бачу вас.

— Преший? — спитав гість з глумливою усмішкою. — Що правда, дуже темно було вчерашнього вечора.

— Вчора вечером?

— Радше нині в ночи.

Мотичці зробилося ніяково. Не годен був збагнути, що той чоловік міг би знати про останню ніч.

— Нині? — спитав. — Щож то могло бути нині в ночи?

— Яку то коротку память мають деякі люди. Та у вас може бодай совість ліпша, як память. Я прийшов лиш на те, щоби спитати вас, що ви зробили з моїми сітями і з моїм вітрилом. Щоглу і весло чорт бери!

Мотичка вчув, що під ним згинаються коліна. Хвилю не знав, що зробити: чи вхопити за горло і задушити, чи відповісти. Як відповісти, то що відповісти?

— Найліпше буде, як заперечу, — погадав. — Він був там лиш сам один, жадних доказів проти мене нема. Подумавши так хвилю, сказав спокійно:

— Ви хіба в горячці теревените, самі не знаючи що. Я спав каменем цілу ніч і що лиш встав. І ви хочете знати, що я зробив з вашими сітями і з вашим вітрилом? Ви або ще заспані, і вам сниться щось, або зайшли до іншої хати. До кого ви пустилися іти?

— Та-а-к? То ви вчора під ніч не плили байдаком горі рікою?

— Під вечір я ліг до ліжка і спав до рана.

— То з вами також не був такий, що йому на імя Мартин?

— Мартин? Який Мартин? Зі мною взагалі ніхто не спав, не лиш якийсь Мартин.

— Гм. Такі роботи повинні робити обережніші люди. Мартин не повинен звертатися до товариша, називаючи його по імени. Коли ви злізли до мого човна, то хтось з байдака забалакав до вас і назвав вас Тимком. Ви, балакаючи до нього, назвали його Мартином. Хібаж то тяжко провідати в місті, яка то пара побратимів: Тимко і Мартин? Ще й така, що має якесь діло з байдаками? Через вас обох я три години мучився, заки мою лодку видобув на чисту воду і дістався до моєї хати.

— У вас не всі дома! — сказав Мотичка. — Я нічого не знаю про якусь лодку, ані про якісь сіти, чи про вітрило. Чи маєте ще яке бажання?

— Маю. Я просив би вогню до люльки, бо згасла, і я не маю з собою кресала.

Мотичка видивився на рибака, бо йому такий наглий зворот в розмові не дуже сподобався. Волів би, щоби гість далі говорив про свої сіти і своє вітрило. Щоби не показати свого заклопотання, Мотичка виймив кресало і губку і подаючи гостеви, спитав:

— Ви з Галича?

— Зпід Галича, — відповів рибак, пакаючи люльку.

— Міщанин?

Рибак будьтоби не дочув. Віддаючи кресало, сказав:

— Бувайте здорові! Треба йти далі. Може таки дістану мої сіти і моє вітрило.

— Кудиж ви тепер підете?

— Хіба ви не знаєте куди?

Мотичка таки не знав. Рибак може хотів зайти до Галущака, а може й до митників старости. Мотичці зробилося горячо. Він забалакав:

— Ви згадували якогось Мартина. Може то він знає щось про ті ваші річи. Підете до нього? Що то за Мартин?

— Піду і до нього, хоч мабуть він мене таксамо відречеться. Інший пішов би просто до старости. Я не такий. Я гадав, що своя віра не схоче моєї кривди.

Мотичка раптом змінив свою тактику і спитав:

— В місті нема ніяких новин?

— Нема ніяких. Лиш митники кленуть, що якісь опришки пострілили одного з них, інших висипали до води, розбивши на тріски їх човен. Що їм такого збитка зробили два побратими Тимко і Мартин, митники ще не знають.

— А як би так той Тимко, чи той Мартин схотів взяти вас до спілки?

Рибак здивований видивився на Мотичку, подумав троха і каже:

— Спілка не дуже безпечна, та побалакати можна. Щоби ви знали з ким, скажу вам, що я вільний клоп зпід Галича, Іван Корнич.

Мотичка заризикував своє питання, щоби за всяку ціну відвести покривдженого рибака від можливої думки іти з жалобою до старости.

— Я волів би поладнати діло з людьми по людські, як проти своєї віри йти до Ляха, — додав рибак.

— Де я знайду вас, так за годину? — спитав Мотичка.

— На торговиці, там де продають рибу.

— То ходім!

Мотичка пішов просто до Галущака. Галущак дуже боявся брати Корнича до спілки, та годі було інакше. Зполудня всі три поїхали до Острова, в ночи байдаком до Миколаєва.

Винарня Дулібіча у Лявові була, як звичайно, повна. До неї увійшли Галущак, Мотичка і Корнич. Сіли при окремім столі. Висланий до Забори післанець спровадив його до винарні. Від післанця вже знав, хто його дожидає у Дулібіча. Приступив до їх стола і глянув на них допитливо.

— Щасливо приїхав ввесь ваш крам, — сказав Галущак.

— А не вгадують, чий то товар і хто там був?

— Якось ні.

— Богу дякувати, що так щасливо скінчилося, та більше про той шлях і не згадуйте мені!

— Не буду згадувати, бо я кромі риби іншого товару тим шляхом вже не повезу! — — сказав Галущак.

— І мені вже відхотілося, — додав Мотичка.

— А мене кортить, — сказав Корнич. — Як маєте такого, що пустивсь би на таке, нарадьте йому мене.

(Кінець).

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

НА ЩО ЗДАЛАСЯ ДИКТАТУРА?

Недавно підчас кровавої розправи зі „штурмовиками" Гітлер признав тяжке положення Німеччини.

Цим він дав нам практично науку про те, чи правда це, що диктатура це певна дорога до економічного ратунку.

Смерть Дольфуса знов дає нам іншу науку: Чи правда це, що диктатура це певна дорога до політичного успокоєння краю?

Лишається тільки ще одна оборона диктаторів, а саме, що диктатура помагає вдержати міжнародній мир, себто ратує світ від війни. Але чи вірить хто в це?

ЯК ОЦІНИТИ ТОРГОВЦІВ АЛЬКОГОЛЮ?

Над таким питанням ломлять собі голови асекураційні підприємства. Видно це з часописів, спеціяльно присвячених асекураційним справам.

Коли торговля алькоголічними напитками була заборонена, цих купців асекураційні підприємства або зовсім не приймали або приймале лишень за дуже високу премію, бо в часи прогибіції ця торговля була одним з найнебезпечніших занять, а обезпечувати „бутлеґера" значило тільки, що обезпечувати жовніра, що вибирається на війну.

Здавалося, що з смертю прогибіції асекураційні підприємства не будуть вагатися приймати їх обезпечення, і то на легких умовах. Та показується, що асекураційні підприємства далі вагаються по причині небезпеки для здоровля й життя „салуністів" і „бартендерів" від вживання алькоголю.

ОРГАНІЗАЦІЇ, ЩО НЕ КЛЯСИФІКУЮТЬ ЧЛЕНІВ ПІСЛЯ ЗАНЯТЬ.

Дискусія ця пригадує членам запомогових організацій важний факт про обезпечення в запомогових організаціях. Ці організації не клясифікують обезпечених після професій, але приймають усіх усуміш. Така організація мусить установляти вкладки для обезпечених інакше. В організації, котра приймає людей усяких професій всуміш, бере від членів, занятих у безпечних заняттях, трохи вищу вкладку, як вони платили би в клясифікованім обезпеченню, а від членів, занятих у небезпечних заняттях, трохи нижчу.

ЛІЧНИЧИЙ СМІХ.

Французький місячник „Зеркало Світа" описує, як д-р Пієр Вашет лічить людей у паризькім Інституті Психольоґії від жури, кепських нервів, нервової нестравности й таких інших клопотів.

Хорі сходяться до салі. Як пацієнти наповнили салю, спускають віконниці й ціла саля тоне в пітьмі. „Тепер закрийте очи!" приказує д-р Вашет. „Відітхніть... дайте свому мозкови заснути... слухайте добре, що я вам скажу". Потім він каже: „Я спокійний... я сильний... Мені добре..." Всі пацієнти повторяють за ним слова, як чародійну формулу. Нагло лікар перериває цю літанію криком: „А тепер сміймося!" Пускають у рух фонограф. Пластинка бездонно глупа: вона не віддає нічого більше, кромі сміху, пустого, безсенсовного, неоправданого сміху, реготу, реву. Він повторяється з перервами кілька разів. Наперед хтось там засміється нервово. Потім другий підходить, починають сміятися всі пацієнти. Нарешті вся саля наповняється одним хором реготу. Деколи хор переривається на секунду, але відтак знова починається наново. Фонограф грає сміх і грає, поки люди не просять перестати.

„Світла!" — крикне професор, і відчиняються віконниці, і відчиняються очи. Лиця випочали. Дехто плаче з радости. Всі щасливі, спокійні. Їх нерви забули про все напруження.

Так лічить людей сміхом лікар, котрий вірить у лічничу силу сміху. Та є люди, які сміятися не можуть, бо їм треба заховати повагу. Повага в них стоїть вище, як умове здоровля.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

КЛІВЛЕНД, О.

На Рідну Школу.

Звичайно буває так, що коли дитина покінчить середню школу, то родичі тішуться, і з сеї нагоди справляють дитині забаву, на котрій присутні гості передають свої ґратуляції студентови і бажають, щоб дальше старався піти до вищої школи, себто до каледж.

Теж і громадяни Ганичі, з нагоди, що їх син Михайло покінчив середню школу, справили йому родинну забаву, на котрій присутні гості не забули, що згаданий ученик любив ходити поза американською школою і до рідної школи. Щоби забава не скінчилась лиш на утісі, зложили маленьку жертву і на Рідну Школу в старому краю, котру пересилається через Обеднання.

Зложили слідуючі особи: по 50 ц.: М. Лупань, П. Лакош, В. Курч, В. Пютюк, І. Пукач, І. Ганич, Дралюк, М. Хомзяк; по 25 ц.: Г. Кость, П. Лупань, В. Ганич, М. Ганич, і І. Курч. Разом $5.25.

Збіркою занялись М. Лупань і пані Пукач.

Присутний.

— Тепер уже знаю, з чого люди тратять память!

— Гадаєте певно про вплив алькоголю або нікотини?

— Ні! Позич чоловікови гроші, а він уже не має памяти!

МИНУВ ПЕРШИЙ ШУМ ЗАХОПЛЕННЯ.

Перший ентузіязм з приводу заключення угоди й відновлення дипльоматичних зносин з соітською Росією вже минув і тепер політики й економісти румунської держави завдають собі питання, яку реальну користь матиме з цеї угоди румунська держава.

Румунська преса, що ставиться прихильно до румунсько-совітської угоди наводить велику силу голосів, що в рожевому світлі представляють ці користи, часами навіть дуже по дитинячому.

„Діміняца" приносить голоси політиків й економістів, з яких одні кажуть, що совітська Росія купуватиме в Румунії дерево й деревляні вироби, другі знов, що купуватиме сіль, овочі й вина з Бесарабії і т. д.

Їм усім відповідає великий знавець економічного і фінансового життя совітської Росії **С. Гутнік,** бувший міністер торговлі на Україні за часів гетьманату. У своїй бесіді, виголошеній на нараді Торгов. Камери в Кишиневі, каже він, що Бесарбія найбільше має авторитету висказати свої думки в справі торговельних зносин з совітською Росією. Думки висказані в румунських ґазетах наївні й показують, що їх автори цілковито не знають реального положення в совітській Росії.

Совітська Росія має подостатком лісового матеріялу, має теж доволі соли, знак, що вивозить їх і робить домпінґ. Щодо овочів з Бесарабії й вина, то вистарчить указати, що у Варшаві кавказькі й кримські овочі й вина дешевші й ліпшої якости як румунські. Один продукт, що Румунія моглаб експортувати — це худоба й коні, яких число у совітській Росії застрашаючо впало.

Здорові думки у цій справі висказує бувший міністер Бесарабії, **Сергій Ніца,** в „Діміняці", що їх подаємо в скороченню:

„Наш експорт не зискає нічого. Бесарабія експортувала колись у Росію овочі, виноград і вино. Сьогодня ці продукти там обявлені люксусом. Задля Румунії Росія не змінить своеі політики. Росія потребує експорту, а не імпорту.

„Будемо мати безпеку на Дністрі?"

„Сьогодня ми й так її маємо. Росія не встані сьогодня нападати на нікого. Не говорю тут про державу з 18 міліонами мешканців, навіть на маленькі держави, як Летонія й Литва, ні. А як зможе нападати, будьте певні, що не задержить її сьогоднішний пакт, щоби вона не нападала.

„Зможемо зменшити нашу армію в наслідок цього порозуміння?"

„Думаю, що жиємо ще під „імперативою" Паскаля: „Тому, що справедливість не може стати сильною, треба силу проклямувати на місце справедливости".

„Певною річю є, що сьогодня всі держави буржуазнокапіталістичні залицяються до совітської Росії. І ми не можемо остатись позаду.

„Як пояснити це залицяння психольоґічно?"

„Не можу на це докладно відповісти. Та нагадую собі, що я бачив десь карикатуру: маркіза читає роман з життя апашів, а побіч неї читає апаш роман з життя маркізів...

„Певно також, що сьогодня представники совітської Росії є найзавзятішими оборонцями мира. Першу святиню мира збудував Клявдій. Римські історики оповідають, що той самий Клявдій убивав людей так легко, як псів, або як дичину. У святині Клявдія ставлено статуї богині мира, а на жертву приносили їй людське життя.

Всі представники совітської Росії сьогодня найбільше піддержують справедливість. Та ця справедливість подібна до справедливости дикуна, що на запитання місіонаря, що таке справедливість, відповів: „Справедливість, як я вкраду другому жінку, а несправедливість, як хто вкраде мою".

„І я поставив би тепер зі свойого боку питання:

„Відколи появився большевизм, ми трубіли скрізь і всюди, що ми є кордоном і оборонцями цивілізації перед сходом. Кудиж тепер перенесемо кордон: на Дунай, чи до Москви?

„Може відповість хто: Румун відпорний проти большевизму!

„Тяк, якби бідний російський нарід його так дуже любив. Зносить його, бо не має виходу.

По моїм враженням тут у Кишиневі важну ролю у відновленню дипльоматичних зносин з совітською Росією грало зізольовання Німеччини.

„Та як румунсько-совітська приязнь не вдержиться, не кине це нас автоматично в обійми Німеччини?

„Як бачите, набивається стільки а стілки питань. Дай, Боже, щоби події мене здементували.

„Та до того часу, по моїй думці, цей пакт скріпить тільки совітську Росію, а ми до повної, нашої консолідації не маємо інтересу причинятися до її скріплення".

(„Рада").

У дощ.

— Ви певно перемокли до нитки, коли ви вийшли так без парасолі та без капелюха. А всеж ви такі веселі.

— Так я хотів узяти парасолю, та жінка переконувала мене, що напевно буде гарна, соняшня погода. Тепер я мокрісенький, а таки моя правта!

НЕБЕЗПЕКА ЗАГИБЕЛІ

В Коломиї появилося перше число двотижневика **„Гуцульське Слово".** У вступнім слові зясувала редакція свою програму як безпартійну, ставлячи собі за ціль моральне і матеріяльне добро підчорногорського автохтонного населення.

Як колишній чорногорський мешканець у Дземброні на збочищах Піп-Івана, хочу звернути увагу наших діячів на Гуцульщині на деякі обставини, преважні для істнування гуцульського населення над Прутом і Черемошем.

Колись, давніше, перехід з Косова до Криворівні чи до Жабя уважали люди доказом великої туристичної рутини. Ще гірше було з дорогою з Ворохти до Жабя. Був час, що треба було йти два дні, не дорогою, бо її не було, а стежками попри потоки Арджелюжа (Срібна вода), Кривий та Ільця аж до Черемошу. Лише люди з грудьми сильними як міхи і зі сталевими ногами запускалися до Жабя.

В самім Жабю при дорозі здовж Черемоша було кілька жидівських крамничок, а решта самі Гуцули.

Згодом австрійський уряд побудував дорогу Ворохта—Жабє і Жабє—Косів. Зараз після цього зросла скількість крамниць. Здовж цілого гостинця від Слупейки до Ільці сиділи майже виключно Жиди і трохи Поляків. Гуцули відступили взад на багна.

В минулому році на місце военної бальковaної дороги побудовано першоклясну автомобілеву шосу від Ворохти через Жабє, Криворівню і Буковець до Косова. На цій дорозі будуть переводити міжнародні автомобілеві рейди. Рівночасно появилися у польській пресі всякі статті на тему „опіки" над Гуцулами, над Жабєм, над Буркутом і Чорногорою. Польські лікарі признали цей терен як найкращий для санаторій, для кліматики і для всяких „вілій" на вакаційні випочинки.

За тими голосами леда день попливе юрба всякого народу — з винятком хіба Українців. Повикуповують обдовжені без краю гуцульські ґрунти, висушать багна на Ільці, Слупейці і Краснім Лузі, поставлять там чудові віллі в закопанськім стилі, каварні, санаторії. Гуцули відступлять взад на верхи. Деякі дістануть посади придверників льокаїв, носіїв. Навчаться також пуцувати черевики „гостей".

З часом на Піп-Івані, Шпицях, Томнатику і Говерлі стануть пишні палати. В Жабю заложать гуцульський музей, де в ошклених шафах будуть показувати гуцульські кукли й оповідати, що в Жабю були колись такі люди, і то живі...

Може в нас знайдеться якась установа або організація, щоб допомогла в цій справі.

Альфред Будзиновський.

ПОПИРАЙМО СВОЮ ПРЕСУ!

Ґазету можна попирати в ріжні способи.

Попирає ґазету передовсім той, хто пренумерує ґазету, хто платить передплату.

Попирає далі ґазету той, хто дає до ґазети оголошення. Такий теж причиняється до поправлення ґазети, до зроблення її кращою, богатшою і цікавішою.

Попирає накінець ґазету той, хто попирає тих, що оголошуються в ґазеті.

Читачі української ґазети попирають українську ґазету, як при закупні всякого товару купують передовсім у тих, що оголошують свої товари в українській ґазеті.

Добрий прихильник „Свободи" при закупні товару піддержує того, хто своїми оголошеннями піддержує ґазету матеріяльно й у цей спосіб посередньо причиняється до розвою ґазети. Добрий прихильник „Свободи" є приятелем кождого „адвертайзера" в „Свободі", бо кождий „адвертайзер" у „Свободі" є добрим приятелем читача „Свободи".

ПОПИРАЙТЕ ТИХ, ЩО ОГОЛОШУЮТЬ СВОЇ ТОВАРИ В „СВОБОДІ".

Адміністрація „Свободи".

Ярослав Бреський.

МІЖ АЛЬБАНЦЯМИ

Альбанці мають у світі славу якогось найдикішого народу. Та в дійсности це люди дуже спокійні.

Стрінетеся з ними зараз у столиці Сербії, Білгороді, в грубій, драній одежі. Вона держиться на них лише завдяки дуже сильним ниткам. Ходять від хати до хати, ріжуть і рубають дрова від рана до вечора. Це нарід працьовитий та здоровий, що не пє опянюючих напитків. Не бачите їх у бійках і бешкетах. Алагові заповіди є для Альбанця всім. Коли хочете погостити Альбанця, він насамперед збентежиться таким незвичайним предложенням, потім спитається вас, чи то не вепрове мясо, або чи не приправлене на солонині, бо те все Магомед заборонив.

Колиж минете місто Скопле, їдете помало на північний захід недалеко від альбанських границь. Із поїзду бачите тіж горби, що вас у південній Сербії майже не кидають. Вони голі, лише з весною порослі травою, яку в літі сонце випалить. А на збочах лише рідонькі кущі, між якими плентаються череди лише сивих овець. Лише над річкою росте кілька верб, а на полях, то тут, то там, сумні тополі.

Поїзд вїздить левадами та пасовищами між горбовину, на узбічах якої є вбогі нивки. Бачите довкола себе широку й пусту околицю, бо Турки колись вирубали всі ліси, що моглиб були бути захистом для напасників. Тут Альбанець оре свою нивку плугом запряженим у воли, зараз біля нього пасеться його коник чи ослик, осідланий деревляним сідлом.

Дорогою, високо над рікою, їде віз, запряжений буйволами. Це віз, який можна стрінути й на азійських степах. А передімною в поїзді сидять три старі Альбанці, біля них около 15-літній хлопець, що дивиться мені в очі довірчиво, наче ягнятко. Раз у раз поглядає на мене, я всміхаюся, хлопець отворює уста ще ширше. Даремне стараюся зглибити їх душу. Починаю балачку з одним, та він відповідає ломаною сербською мовою, не можу від нього нічого довідатися. Це люди наче з іншого світа. Коли кажуть вам: „так" то кивають головою начеб заперечували. Колиж кажуть: „ні", ви думали би, що вони притакують.

Зявляється перше альбанське село, серед нивок, і потопає серед зелені. Визирають лише стріхи, над селом мріють зелені стрункі тополі, наче мінарети. Та це лише всього кілька хатин, не мають свого мінарету. Лише на узбічі невеличкого горба мають свої музулманські нагробники: розсіяні камені, прості наче наші камені на межі. А під кожним із них спочивають кости пастуха чи селянина.

Здалека виглядають села наче з глини. Та це понайбільше камінні домики, з коминами. Домики, одноповерхові, на долі в ньому вівці, або безроги.

Поїзд їде далі, їдемо Косовим полем, відомим з історії (два для Турків побідні бої: 15 червня 1389 р. проти Сербів і 19 жовтня 1448 р. проти Мадярів). Нині це лише мокрі левади, вдалі обобіч знімаються безлісні горби. Бачите ввесь час лише Альбанців, як копають на своїх нивках. Та вживають уже залізних плугів; лише борони похожі на павинний хвіст. Це деревляна колода, в якій позапихані прути. А полем похожає спровола Альбанець, набирає з якоїсь барилочки зерна та помало засіває.

Минаємо домики залізничих сторожів: лише там побачите жіноче лице. На полі росте гірчиця. Жінки на головах мають шапочки, що виглядають наче зрізана горішня частина капелюха. Біля стації стоїть грубе ріща, яке Арнавт (Альбанець) дбайливо відважує. На незвичайній вазі. Рамена ваги, це сильна гиляка, що погойдується на стоячому дрючку. А на обох кінцях гиляки є шнури, на кінцях яких висять дві миски з грубих дощок. Замісць тягарців, три великі камені.

Помало западає вечірний сумерк. Поїзд гудить, а всеж чуєте хоральне кумкання жаб із мокрих левад біля річки — а в далечі спів безчисленних соловейків, що заглушують поїзд і кумкання жаб. Чути їх до пізної ночі, як співають у всій околиці.

Вкінці Альбанці, що їдуть зі мною у ваґоні, встають, беруть свої клуночки. Це Косівські Митровиці, місто колись турецьке й альбанське.

Ввійдете у вулички, вузькі й горбоваті, як гірські вибої після дощу. Альбанець жене за місто на пашу череду брудних овець, торговці викладають свій товар: залізні плуги, цвяхи, шкіряні ходаки, грубі матерії на сільську одежу. Це сільське місто, а всеж чуєте, як покрикують хлопці, що чистять обуву, або носії. Дивуєшся, кому тут хочеться чистити, а мусите що крок відмовлятися бодай пятьом таким, що чистять обуву.

Це тихе містечко, спогад колишнього турецького цісарства. Є тут кілька вбогих мечетів, домиків, які бачите в тих околицях усюди: вони низькі. Перетискаєтеся поміж віслятами та пастухами, що сюди приходять з околиць з вязанками хворосту, тут — видно — дорогого. Та запримічуєте, що місто починає змінюватися. Йдете попри шпиталь, маленька турецька дівчинка в широких пестрих штанах і в деревляних черевиках тьопає з табличкою до школи.

Туркиня в чорній шапочці несе в якійсь камінній мисці хліб до пекаря, в білій шапці йде тудиж із закритим лицем Альбанка. Лише мущини носять на плечах вязки хворосту, або сидять перед крамницями.

А вечером, як усе затихне сходяться до каварні старшини, молоді люди в модних одягах і торговці. Грає музика, ба чути й саксофон. А потім дівчина, що сиділа при джезі та вдаряла в бубен, встає і співає сербську пісню.

Одначе сербські слова вимовляє якось дивно. А як доспівала, взяла тарілку та пішла між гостей. Колиж один з гостей дав їй сто-динаротий банкнот, вернулася до музик і звучно спиталася чисто праським акцентом: „Панове, мате нєкдо дробни?"

Подорожній поступив до коршми на селі й бачить, як коршмар бє якогось хлопця. Хлопець кричить під небеса.

Подорожний: Гей, що ви робите! Дайтеж спокій! Чи то ваш син?

Коршмар (здивований): Ні, це мій сестрінок з міста. Він приїхав тут для розривки!

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — СЕ СИЛА. ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІЙШИЙ ЦІННИК КНИЖОК.

— У селі є замулений, поганий ставок. Над берегом ставка таблиця з написом: „Ловити рибу заборонено під карою пять злотих. Начальник громади". Якийсь подорожний спитав місцевого селянина:

— Або в тій брудній воді взагалі є риби?

— Та риби нема, прошу пана. Всеж коли якийсь чужий чоловік хоче попробувати щастя, зловити рибу, для громади капне трохи гроша!

НОВА УКРАЇНСЬКА СТАНИЦЯ У ЛЬВОВІ.

Наш загально-знаний мистець-скульптор Сергій Литвиненко, автор нагробника на могилі незабутнього Івана Франка, зорганізував при великічному накладі праці при вул. Потоцького 58а мистецько-керамічну робітню під назвою „ОКО". Робітня відкрита з метою очищення народніх керамічних стилів, зокрема гуцульського, від усяких немистецьких впливів та введення нових, наддніпрянських мотивів і зразків керамічного мистецтва, особливож полтавських, київських і чернигівських.

Власником і керманичем робітні є п. С. Литвиненко. Тепер попри керамічні вироби для масового збуту йде в робітні праця над стилевими печами по зразкам видатного, нині вже покійного, гуцульського кераміка Бахмінського. Ці печі оригінальні не тільки рисунком кафлів, але й формою. Робітня розвиває свою діяльність уже пів року. Досі випустила вона на ринок багато (приблизно 100 форм) гуцульських і полтавських вразків кераміки.

Робітня приміщена у чотирох великих убікаціях і має дві муфлеві печі. Працюють там три кваліфіковані і загально відомі в тій ділянці фахівці-гончарі та декоратори під технічним проводом п. Михайла Лукіяновича. Крім того занятi там у характері малярів та рисівників молоді сили, переважно з покінченою середньою освітою.

Перші прегарні випуски керамічних виробів „ОКА" можна оглядати не тільки в робітні, але й у книгарні Наукового Т-ва ім. Шевченка у Львові та в крамниці „Пласт" при Сикстуській вулиці. Робітня організує збут своїх мистецьких виробів у всіх важніших осередках Галичини та поза нею, а також старається запевнити собі збут і за кордоном.

Обовязком наших торговельних кол і цілого українського свідомого громадянства є підтримати матеріяльно і морально цю нову станицю нашого мистецького промислу. А це тим більше доцільне і вказане, що мистецьким керманичем підприємства є такої міри мистець як Сергій Литвиненко.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

З МУЗИКИ.

НОВОВИДАНІ ОПРАЦЬОВАННЯ УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНІХ ПІСЕНЬ ДЛЯ МІШАНОГО ХОРУ МИХАЙЛА ГАЙВОРОНСЬКОГО.

„Моя мила", народня пісня з Лемківщини, це дуже зручно й вдачно опрацьована пісня, яка буде радо співана кождим хором і все буде робити веселе й бадьоре враження. Вона опрацьована гарно й способом, яким опрацьовані дотепер видані народні пісні.

„Гуцульське Різдво", хоральна суїта, опрацьована цілком іншою технікою; тут композитор захоплений старинним пісенним матеріялом взявся зі свободою й розмахом до праці та осягнув твір, зглядно твори, які є величезним придбанням для нашої музичної літератури. Зазнайомившися з мотивами, треба сказати, що до них міг взятися лише досвідчений музик, щоби дати з них твір, який заховав би в собі запах до-християнських часів. Мимоволі пригадуємо собі вже тисячліття заборони церковних властей проти „плясаній і чудодіяній" підчас свят і дивуємося, що у Гуцулів ті „плясанія" ще осталися в первісній красі.

Інший твір це **„Коляда"**. Чотиротактова прелюдія впроваджує тему колядки в Ґ-мажорі з обниженою в другому такті септімою (т. зв. міксолідійська-церковна, скаля) 2-гу строфу впровадив композитор в Ес-дур (Е-бемоль мажорі). Третю знов в Ґ-мажорі, четверту в Д-мажорі, 5-ту в Ґ-мажорі, шесту в Ц-мажорі а сему знов в Ґ-мажорі. Двотактова „Кода" закінчує твір плягальною каденцією. Цей розбір вказує, яка ріжнородність є осягнена зміною тональности для кождої стрічки. І читач слухаючи тих творів почує як тим способом піддержано інтерес слухача слухати з радістю від початку до кінця твору. Лише в тому творі не зашкодилоб більше свобідне трактування мельодії, через що не булоб зроблено модуляційного переходу до нової скалі — аж в останньому такті, як при кінці другої і пятої стрічки.

2-гий твір це є **„Пляс"**. Замісць замітки, що „плясати це скакати", треба було сказати, що „пляс" це релігійно-магічний танок, танцьований поважними господарями, щоби зачарувати урожай тому, для кого „пляшуть". Того самого роду є відомий різдвяний танок „коза" про двоногого духа урожаю „де коза ходить, там жито родить", який завмирає й потім воскресає. У старинних Греків з танку „кози" виродилася „трагедія" (представлення з козлами, бо трагос означає козла).

Цей музичний твір збудував п. Гайворонський дуже цікаво, а гармонічно — модуляційний кістяк піддержує значіння тексту. Після партії в Ф-мажор появляється середня частина в Ц-мажорі, де слова „оддавай" передані каноном між жіночими і мужеськими голосами — немов би була сварка про „оддавання". Слідуюча трофка є в А-мінорі, також у формі канону, бо „ой хоч; чи не хоч, мусиш нам дати". Повертає оригінальне Ф-мажор, а розширений мотив послідньої строфки вкаже слухачеви, що це вже кінець. Як просто й як гарно!

3. **„Кругляк"** подібного, як попередний, характеру танок. Мельодія побудована на пятитонній скалі, дуже нагадує мельодії, звязані з інструментом „дудою", уживаною ще Гуцулами, так як останками келтійських народів в Европі. Цей твір дуже гарно зложений в старинному стилю й відзначається гладким пробігом від початку до кінця.

4. Щедрівка й текстом і мельодією дуже посвоєчена з Кругляком і Плясом, а збудована дуже зручно. Чотиротактовий вступ. Потім, чергуються фрази одна в мольовій (мінорній) тониці з підвищеною квартою і секстою, а друга в мажорній домінанті.

Аж радість бере дивитися на ті нові нотки. Чи звернуть вони на себе увагу диригентів хорів, це інше питання.

Як знайдуться добрі охочі співаки, то „Гуцульське Різдво" мусить бути виконане на одному з вечерів „Приятелів Української Музики". Це є місце, де перед нашими й чужинними слухачами в культурній атмосфері мають бути представлені наші культурні здобутки.

Роман Придаткевич.

У зубного лікаря.

Хто ви по званню?

— Маляр, карикатурист.

— Добре, то я вам вирву зуб так, як це ви малюєте в гумористичних газетах!

НЕВДАЧА МАЛПЯЧИХ КОЛЬОНІЙ.

Як повідомляє французька преса, в глибині Африки в джунглях Кіндія у французькій Ґвінеї звинули першу малпячу кольонію, де під постійним науковим доглядом жили шимпанси, орангутани, горилі та інші малпи. Створено ту малпячу кольонію перед осьми роками коштом французького уряду та заходом паризького інституту Пастера. Завданням управи кольонії були поважні наукові досліди, а саме ловити молоді малпи, щоби вивчити їх по змозі говорити і взагалі підносити до умового рівня людини. Побіч тих педагогічних спроб, яким поважні вчені вже тоді не віщували успіхів, мали малпи бути предметом бактерільогічних дослідів, що мали просльдити причини і спосіб лікування рака, туберкульози, діточої паралізи та інших людських язв, перед якими лікарська штука стоїть безрадна. Померший недавно професор Кальмет був просто залюблений в тій вернідшій науковій кольонії, хоч мусів зміркувати, що на такі досліди треба їхати аж до Ґвінеї. В тіні пальм служба водила малпи на прохід, точнісінько, як няньки водять малі діти за руку. Місцеві жінки доглядали спільні забави, харчі і плекання тіла звірят. Задля цього створено окрему забавову площу, а в хатах плила вода, якої малпи могли вживати для питя та купелі. Вчені з педагогічним досвідом старалися виховувати малпи до вищої культури. Одначе після ріжних експериментів всі переконалися не тільки у Ґвінеї, але й в інших досвідних місцях, що малпи даються тільки в деякій мірі виховати до вищої „культури". Малпячі кольонії не сповнили покладаних на них надій, отже їх розвязано.

СВІТОВА ВІЙНА ДВАЦЯТЬ РОКІВ ТОМУ. — АМЕРИКА НЕ ЧЕКАЛА ВІЙНИ. (7)

Німеччина обіцює підтримку Австрії.

Рівно через тиждень після вбивство Франца Фердинанда до Відня прибув один з секретарів міністерства справ закордонних, Гойс. З яким дорученням він прибув з Берліна, трималося в великому секреті. Він відразу прийшов до дому австрійського амбасадора в Берліні. Там Гойс передав амбасадорови якесь таємне письмо від цісаря Франца Йосиф до кайзера Вільгельма. Цей лист амбасадор мав власноручно й особисто доручити кайзерови.

Автрійський амбасадор негайно випросив собі авдієнцію в кайзера й був запрошений на снідання до нього. Посол приїхав до кайзерової палати в Потсдамі в полудне і негайно був принятий кайзером. Кайзер уважно перечитав лист від Франца Йосифа. Франц Йосиф писав про те, що напруження між Сербією та Австро-Угорщиною все більше загострюється, й що Австрія тепер потребує допомоги Німеччини. Після наради з прибічниками Вільгельм прибіцяв допомогу.

Кайзер був дуже вражений і засмучений убивством Франца Фердинанда, з яким він недавно бачився й з яким дружив. Тому Вільгельм приняв близько до серця лист Франца Йосифа. Після відізду з Подсдаму, австрійського посла Вільгельм закликав до себе найближчих своїх помічників в армії й фльоті та пояснив їм, що ситуація тепер загрожена й поважна в Европі. Але притім, він категорично підкреслив, що війни він не сподівається, хоч треба бути готовим до неї.

Трохи пізнеше в цей день Вільгельм закликав до себе на нараду пруського воєнного міністра Фалькенгайма. З ним він довго обговорював ріжні справи й говорив, що становище миру загрожене, але не безнадійне. Фалькельгайм без обиняків запитав Вільгельма, чи армія вже тепер має приготовитися до мобілізації й війни, чи ні. На це Вільгельм категорично відповів, що „ні". Після того Вільгельм мав наради з іншими воєнними достойниками.